

Izdaja "Zasavski tednik" v Trbovljah. — Urejuje uredniški odbor. — Odgovorni urednik Stane Suštar. — Naslov uredništva in uprave: "Zasavski tednik", Trbovlje I. Trg revolucije 25. — Telefon 80-193. — Račun pri Komunalni banki Trbovlje 100-714-1-148. — List izhaja vsak petek. — Letna naročnina 480 din, polletna 240 din, četrtletna 120 din, mesečna 46 din. Cena izdaja v kolportazu 10 din. — Tiska tiskarna Česopskega podjetja "Slov. poročevalca" v Ljubljani. — Rokopisni listi morajo biti v uredništvu najkasneje vsak torek, se ne vračajo.

OB 40. OBLETNICI KPJ
OKLENILI SE BOMO PARTIJE

Sedel sem k peči, od koder sem lahko gledal po vsej sobi. Petinštrideset mladih fantov je kramljalo med seboj. Čez nekaj trenutkov bodo sprejeti v organizacijo, ki šteje sto tisoč članov, ljudi, ki so sprejeli nase odgovorno in ponosno nalogo, biti med prvimi ustvarjalci novega družbenega sistema. Tisti hip sem se spomnil, da mi je sekretar občinskega komiteja ZK Zagorje tov. Rudi pripovedoval, kako je bilo pred dnevi, ko se je prvič srečal s temi fanti. Govoril jim je o vlogi in delu Zveze komunistov, o njeni velikanski nalogi, ki si jo je zadala pred štiridesetimi leti še kot Komunistična partija. Imel je nadvse hvaležne poslušalce in na mah si je pridobil njihovo zaupanje. Potem so mu še sami pripovedovali, kako da berejo o Zvezi komunistov, kako se zdaj, ko praznujemo 40-letnico njenega obstoja, seznanjajo z vso njeno veliko vlogo za današnjo družbeno stvarnost.

Bila je ena izmed tistih redkih slovesnosti, ki se človeku vtisnejo v spomin. Petinštrideset mladih gojencev Industrijsko-rudarske šole, najboljši dijaki, so postali komunisti. Spet jim je govoril sekretar komiteja. Tokrat tudi o dolžnostih, ki so jo prevzeli na svoja mlada ramena. Govoril jim je o tem, kako pomembno bo njihovo delo v ZK in v vsem družbenem življenju za uresničevanje načel, ki si jih je zadala Zveza komunistov. Vsi mladi fantje so čutili, da jim govori tovariš, ne sekretar, da jim razen dolžnosti daje tudi pravice in čast, skupno s sto tisoči in končno milijoni naših delovnih ljudi uresničevati stoletne želje naših narodov.

Clanske legitimacije jim je izročil tovariš Kladivar, rekdanji predvojni Skojevce, mladinski aktivist in komunist. Novosprejeti člani ZK so zavzeto sledili njegovim besedam; — in ko jim je odkrito, preprosto domače povedal, da mu kar noče beseda z jezika, ker je toliko prisrečen nad skromno slovesnostjo (ker doslej še ni prisostvoval takemu sprejemu v vrste ZK), si je na mah še bolj pridobil zaupanje vseh fantov. Zdelo se je, da tovariš Leon ni poudarjal zama, da pričakuje Zveza komunistov od njih, da bodo z vsemi svojimi mladimi močmi pomagali po svojih močeh za doseg dokončnega cilja, ki si ga je zadala Partija.

Vzdignil se je mladenič, novosprejeti član ZK, in se v imenu vseh zahvalil za zaupanje in obljubil, da si bodo vsi skupaj prizadevali iti po poti, ki jim jo kaže Zveza komunistov Jugoslavije, organizacija, katere lep jubilej praznujemo letošnje leto. — Ko sva se z Ristom, fantom doma iz sončne Bosne, kratek hip nato, pozdravila in se pomenkovala mi je za zaupanjem povedal, da se bodo oklenili Partije. Kaj je lepšega, ko da so gojenci rudarsko-industrijske šole s sprejemom najboljših dijakov počastili 40-letnico KPJ! Ni dvoma, da jim bo dan, ko so postali člani ZK, ostal v trajnem spominu. Petinštrideset mladih komunistov se je priključilo nekaj sto članom ZK v zagorski občini. — Zares, kaj takega je vredno zapisati. (v)

SEDMI APRIL

Ob prazniku svetovne zdravstvene organizacije. — Kaj pravi o duševnih boleznih in duševnem zdravju v svetu danes pokrajinski sekretar za Evropo dr. Paul J. J. van de Calseyde?

Zaradi duševnih bolezni je v Evropi danes hospitalizirano skoro dva milijona ljudi. Na vsakih trideset otrok eden ni dovolj duševno razvit, da bi lahko sledil potku v normalnem razredu. V nekaterih državah imajo letno po en samomor na vsake štiri tisoč prebivalcev. Otroke razbitih družin čakajo pozneje težave, ki jim jih prizadene čustveni razvoj, kajrati tudi sami postanejo slabi zakonci in rodijo otroke, ki so spet nov problem, ali živčne, nepravilnošene ter ne- srečne individue.

Zdravljenje duševnih bolezni je v svetu silno napredovalo: bolnišnice so danes mirni zavodi, ki resnično pomagajo, kjer z bolniki ravna humano; zidovi, za katerimi živijo, so na tem, da izginejo, in za duševno bolnega, čigar stanje je nekoč veljalo za brezupno, smemo danes upati, da ga bodo ozdravili, da se bo spet vrnil na delo, med svoje prijatelje in k svoji družini.

Vendar je na tem področju še mnogo dela; naučiti se moramo duševne bolezni preprečevati, jih zgodaj najti in hitro zdraviti. Zavedati se moramo, da so mnogi problemi vsakdanjega življenja dejansko vprašanja, ki jih je zakrivila nervoznost, strah, pomanjkanje poguma, nestrpnost, predsodki, agresivnost in impulzivnost.

Jasno je, da taki problemi dandanes niso samo stvar zdravnikov, ampak morajo biti skrb vseh. Razine humanitarne in dobrotelne organizacije so to dejstvo že davno potrdile. Svetovna zdravstvena organizacija mora vsa ta prizadevanja s svojim delom podpreti; paziti mora, da imajo ljudje, ki opravljajo to delo, strokovno znanje, ker brez tega — recimo posvečevalnice za zakonca ali rejniška služba za razmeščanje otrok po družinah — ne morejo s pravim uspehom doseči svojega namena. Razen tega mora svetovna zdravstvena organizacija pospešiti raziskovanje in okrepliti mednarodno posredovanje informacij.

Svetovni dan zdravja 1959 nam daje priložnost, da ugotovimo napredek, ki smo ga dosegli na področju duševnega zdravja, da uvrstimo vsi med delavce v mentalni medicini široko po svetu in da začnemo s široko akcijo za napredek duševnega zdravja.

Študentska mladost 20. aprila

Zvezni odbor za proslavo mladosti je sklenil, da bo krenila študentska mladost na pot 20. aprila, in sicer iz Zagreba, kjer je bil pred 40 leti ustanovitveni kongres SKOJ.

Iz Zagreba bo šla študentska ekipa preko Čakovca in Lendave, Murške Sobote in bo približno 21. aprila v Mariboru. Od tod pojde preko Velenja in Ljubljano, nato pa čez Kranjsko goro, Vršič, Tolmin, Novo Gorico do Kopra, Izole in Portoroža.

Študentska ekipa bodo nato po nesli ob Jadranski obali do Splita, od tam v Sarajevo. 7. maja bo študentska ekipa v Titogradu, od tam bo krenila prek Tetova v Makedonijo do Ohrida in Bitolja, 17. maja pa bo v Skoplju.

Prek Srbije bodo nato študentska ekipa prenesli v Vojvodino, kjer jo pričakujejo v Novem Sadu 24. maja. Študentska mladost bo naslednji dan krenila preko Stare Pazove, Batajnice, Zemuna in Novoga Beograda v Beograd, kamor bo prišla 25. maja ob 15. uri.

S PLENUMA OKRAJNEGA ODBORA SZDL LJUBLJANA

Skupna naloga

V torek, 24. marca, se je sešel plenum okrajnega odbora SZDL Ljubljana, na katerem so obravnavali petletni perspektivni plan okraja Ljubljana — Narodni dohodek se bo v okraju od leta 1957 do 1961 po pričakovanih povečal za 71% — V stanovanjski izgradnji bo mogoče zadovoljiti le 60% vseh potreb — Okrajna konferenca SZDL bo 17. in 18. aprila in ne 10. in 11. aprila, kot je bilo prvotno določeno

Sredi meseca aprila bo OLO Ljubljana na seji obeh zborov sprejel petletni perspektivni plan o gospodarskem razvoju okraja Ljubljana za razdobje od leta 1957 do 1961, okrajni plenum Socialistične zveze pa je na svojem sestanku prejšnji torek razpravljal o predlogu tega perspektivnega načrta. Predlog je na plenumu pobliže obrazložil predsednik okrajnega ljudskega odbora Ljubljana, tovariš dr. Marijan Dermastia. Uvodoma je poudaril vzrok zakasnitve predložitve perspektivnega plana, ki je bil pravčasno izdelan, toda v njem so bile potrebne spremembe in dopolnitve, in sicer najprej zaradi pridružitve kočevskega okraja, lansko leto pa zaradi pridružitve večjega dela trboveljskega okraja. — Prav tako je predsednik naglasil, da tega perspektivnega plana ne smemo soditi za ustvarni zakon, temveč kot program za gospodarski razvoj okraja Ljubljana. Osnovna zahteva za

sestavo perspektivnega plana je bilo povečanje narodnega dohodka na posameznega prebivalca v okraju. Tako je v njem predviden skupni indeks povečanja narodnega dohodka 171 odstotkov, družbeni bruto proizvod in narodni dohodek skupaj pa na 162 odstotkov na enega prebivalca. Fizični obseg industrijske proizvodnje bo v navedenih petih letih po izračunih porastel za 58 odstotkov (letno povprečno 11,6 odstotka) — prvo mesto od vseh gospodarskih vej pa zavzema industrija predmetov za široko potrošnjo. V planu je nadalje obrazloženo, kako bomo dvignili v navedenem razdobju kmetijsko proizvodnjo, prav tako so v njem navedene naloge, ki nas čakajo v gradbeništvu, v trgovini, v gostinstvu in v turizmu. — Plan predvideva urejanje raznih komunalnih problemov ter gradnjo novih stanovanj, vendar bo, akoravno bomo mobilizirali za zidavo stanovanj vsa

razpoložljiva sredstva, mogoče zadovoljiti le 60 odstotkov vseh potreb. — Posebno poglavje v petletnem gospodarskem načrtu je družbena skrb za aktiven odpočitek delovnih ljudi, med katerega štejemo negospodarski turizem in telesno vzgojo. Plan obravnava kajpak tudi razvoji našega šolstva in kulture.

V razpravi so diskutanti govorili o številnih nalogah, ki

KONFERENCI KOMUNISTOV RUDNIKA TRBOVLJE-HRASNNIK

Utrjevanje delavskega samoupravljanja

IZČRPEN OBRAČUN V HRASNNIKU

V petek je bila v Hrasniku letna konferenca komunistov hrastniškega obrata rudnika Trbovlje-Hrastnik. Zbrani komunisti so samokritično pregledali dosedanje delo in se pogovorili predvsem o tem, kako naj bi odpravili vse pomanjkljivosti, ki so se ob velikih uspehih še pojavljale.

Ugotovili so, da je bilo dosedanje delo namenjeno zlasti vsestranskemu utrjevanju samoupravljanja in demokracije, pravičnemu razvoju podjetja, kakor tudi življenja v komunih.

Komunisti so se med prvimi zavzeli za tesnejše sodelovanje rudniškega kolektiva pri reševanju občinskih komunalnih problemov. Enako so komunisti z vso resnostjo spremljali in pomagali pri delu organov samoupravljanja. Med zelo pomembne uspehe na tem področju pristevajo izvolitev obratnega delavskega sveta, ki je pokazal popolno upravičenost obstoja. Vse njegove dosedanje seje so bile konstruktivne, zelo živahne in so se

lahko na njih članj delovnega kolektiva podrobneje poglobili v problematiko obrata. Tudi seje centralnega delavskega sveta so se precej izboljšale. Članj DS in ostali komunisti so se začeli s problemj rudnika bolj seznanjati. Seveda pa jih čaka sedaj še zelo odgovorna naloga — tesnejše sodelovanje s celotnim kolektivom, ki doslej še ni prišel do prave življave. Nekateri delavci žive še vedno v miselnosti, da so oni eno — uprava pa druga, da so še vedno merdni delavci. Z vsemi temi bo treba še več dela, za nadaljnji ideološki dvig pa bodo morali poskrbeti tudi komunisti sami.

Komunisti se zavedajo, da je njihovo delo lahko zares uspešno le ob tesnem sodelovanju z vsemi ostalimi organizacijami. Precej so se zavzeli za življenje mladinske organizacije. Ta se je v zadnjem času številno okrepla, ustanovili so klub mladih proizvajalcev, hkrati pa se je več mladincev-rudarjev aktivno vključilo v delav-

ske in družbeno samoupravljanje.

Petkovi plodni konferenci je prisostvoval tudi član OK ZKS Ljubljana tov. Nedog, sekretar občinskega komiteja ZKS Trbovlje tov. Ribič in sekretar

občinskega komiteja ZKS Hrastnik tov. Orožen.

Na nekatere ugotovitve s te konference se bomo še povrnili v prihodnji številki naše lista.

—jak

RUDARJI NAJ DAJEJO TON ŽIVLJENJU KOMUNE

Trbovlje, 28. marca. V nedeljo so se zbrali v Delavskem domu komunisti rudnika Trbovlje, kjer so na konferenci obravnavali politično in gospodarsko stanje svojega podjetja. Razen rudarjev — komunistov so se konference udeležili tovariš Jager, zastopnik okrajnega komiteja ZKS Ljubljana, tov. Lojze Ribič, sekretar občinskega komiteja ZKS Trbovlje, organizacijski sekretar Janez Zelenik ter še drugi domači gostje.

V izčrpnem referatu je sekretar rudniškega komiteja tovariš Dominik Kužnik poročal o delu komunistov v trboveljskem rudniku. V prvem delu svojega poročila je osvežil spomin na revolucionarne čase razvoja

Komunistične partije, nato pa prešel na politično in gospodarsko dejavnost rudnika ter na notranja organizacijska vprašanja.

Konferenca je ugotovila, da sodelovanje rudarjev v družbeno-političnem življenju v komunih ne ustreza gospodarski moči in pomenu tega podjetja ter njegovemu prispevku za reševanje komunalnih in drugih problemov v občini. Sama razprava je pokazala, da se morajo rudarji bolj povezati z življenjem in delom komun, in da morajo prav oni dati ton življenju in utripu komun. — Na konferenci so nadaljevali o uspehih, rdgovlje razpravljali o uspehih, kdaj so bili na rudniku doseženi v proizvodnji lansko leto ter v prvih mesecih letošnjega leta, kar je zasluga kolektiva in pa dobrega vodstva podjetja, Delavskega sveta rudnika se mora še tesneje povezati z delovnim kolektivom in ga sproti obveščati o svojem delu in bodočih nalogah. Prav verjetno bodo k tej povezavi obilo doprinešji izvoljeni obratni delavski svet, v Trbovljah pa, kjer so že izvolili obratni delavski svet na svojem jamskem obratu, ko treba razmisljati o ustanovitvi obratnih delavskih svetov še v ostalih rudniških obratih.

V razpravi so obravnavali tudi tarifna vprašanja na rudniku ter bo po novem načinu nagrajevanja vključeno v nagrajevanje po učinku dela 90 do 95 odstotkov vseh članov kolektiva. — Konferenca je nadalje močno poudarila potrebo reševanja stanovanjskega vprašanja, vprašanje HTZ ter vprašanje izobraževanja rudarjev, strokovnega in splošnega.

Po izvolitvi novega komiteja Zveze komunistov na rudniku so bili izvoljeni tudi delegati za IV. kongres ZKS, in sicer tov. Frane Naglič, Dominik Kužnik, Milan Kožuh in Zdravko Pesko.

—0—

»Sneguljčica« v Delavskem domu

V počastitev 40-letnice KPJ in SKOJ je gledališče mladih, ki deluje v okviru trboveljske Svobode-Center, preteklo soboto pripravilo pravilčno igro s petjem in glasbo — »Sneguljčica«.

NAŠA RAZGLEDNICA

HM, KAKO DIŠE VIJOLICE! (Foto: F. Juvan)

SPREHOD PO SVETU

ADENAUERJEVO SONCE ZAHAJA

Vse kaže, da Adenauerjevo sonce zahaja. O tem se strinjajo vsi poznavalci nemškega vprašanja in odnosov med Vzhodom in Zahodom. Politika starega zahodnonemškega kanclerja, ki so jo v Bonnu tako skrbno gradili ves čas hladne vojne in ki jo nekateri imenujejo tudi politika sile, že kaže razpoke in vedno več je ljudi na svetu, ki se zavedajo njene škodljivosti. Seveda Adenauer nikakor še ni premagan, še vedno je zelo glasen in nasprotja med Vzhodom in Zahodom so še vedno zelo velika, vendar je upanje, da se bo led, ki že toliko let oklepa Nemčijo, končno le začel tajati, danes močnejše kot kdaj koli prej. Kajti tudi na Zahodu so v zadnjem času začeli iskati proučnejše, sprejemljivejše rešitve, in svoja stališča so, čeprav zelo počasi, začeli prilagajevati razvoju ter realnim razmeram v današnjem svetu.

Široka mednarodna razprava o nemškem in berlinskem vprašanju, ki se je začela s sovjetskimi predlogi o Berlinu zadnje dni lanskega leta in se nadaljevala z obiski britanskega ministrskega predsednika Mac Millana v Moskvi, Parizu, Bonnu in Washingtonu, je pretekli teden — z izročitvijo zahodnih not Sovjetski zvezi — prešla v novo obdobje. ZDA, Velika Britanija in Francija so predlagale sovjetski vladi, naj bi 11. maja sklicali v Ženevi sestanek zunanjih ministrov, na katerem naj bi razpravljali o nemškem vprašanju, o

mirovni pogodbi z Nemčijo in o berlinskem vprašanju. Kasneje, verjetno že letos poleti, pa bi sklicali še sestanek šefov držav, za katerega se zavzema zlasti Hruščev, zadnje čase pa tudi MacMillan. Vrata za razgovore so torej odprta. Začelo se je obdobje priprav na konferenco. In zanimivo je, da pri teh pripravah nihče več resno ne jemlje Adenauerjevih zahtev, ki govore o tem, da morajo velesile najprej združiti Nemčijo s svobodnimi volitvami in poletje z vlado združene Nemčije razpravljati o reševanju nemškega vprašanja. Vse kaže, da za sedaj niti ena velesila ne želi združiti Nemčije, kajti kdo bi mogel reči, kam se bo v bližnji ali daljnji bodočnosti združena Nemčija nagnila, v katerem bloku ali v kateri skupini držav bo iskala svoj življenjski prostor. Nihče noče tvegati negotovosti, najmanj pa bonnska vlada in njen kancler Adenauer, ki bi z združitvijo najbrž tudi izgubil oblast.

Zato danes tudi že na Zahodu priznavajo, da so Adenauerjeve zahteve, naj ima združitev Nemčije s svobodnimi volitvami prednost pred vsemi drugimi problemi v odnosih med Vzhodom in Zahodom, čisto navadna propagandna gesla, preračunljiva na učinek in hladni vojni proti Sovjetski zvezi in Vzhodni Nemčiji. Adenauer morebiti nikoli ni mislil, da bo doživel kaj takega, kot doživlja te dni: njegovi močni prijatelji na Zahodu

napreduje in sploh ne upošteva, da Adenauer nasprotuje sporazumevanju, pa tudi taki združeni Nemčiji, v kateri on in njegova klerikalna stranka ne bi mogla vladati. Obenem pa v Zahodni Nemčiji pridobiva vedno več pristašev politika socialdemokratske stranke, ki ne odstopa od realnih možnosti, nasprotuje blokovski politiki »s pozicij sile« in odpira Nemčiji mirno, izvenblokovsko perspektivo v okviru evropskega varnostnega sistema. In ko se Adenauer trudi, da bi se upr angleškemu in ameriškemu popuščanju z ustanovitvijo osi Bonn-Pariz in pri tem ne žanje kdo več koliko sadov, pa se voditelji socialnih demokratov razgovarjajo s tujimi državniki (pred dnevi so obiskali tudi Jugoslavijo) in iščejo možnosti ter pripravljajo teren, da bi se uresničile konstruktivne pobude za rešitev nemškega vprašanja.

Čeprav se dobro zavedamo, da bo pot do normalizacije razmer v Srednji Evropi še dokaj dolga — in vendar ne tako dolga, če bodo v razgovorih sodelovali tudi tiste aktivne članice antihitlerjevske koalicije, ki se izven blokove, kot na primer Jugoslavija — se nam zdi pomembno in koristno že samo dejstvo, da so velesile pristale na razgovore in da so počasi začele pozabljati na nekatera najbolj kruta in neizprosna blokovska stališča.

ČLOVEK - ČLOVEKU

Beseda na zapisnik

V urad je prišel starejši mož in prošil uslužbenca za pojasnilo. Preden pa je bila uslišana njegova prošnja, je moral nazkratiti svoje težave. Tega možakarja pri najboljši volji ni mogel storiti z nekaj besedami, uslužbenec pa ni imel časa za poslušanje dolge življenjske zgodbe.

»No, pridite že na stvar, jaz nimam časa,« je referent pretrgal stranko že koj na začetku.

»Ze, že,« je prosil mož, »toda stvar ne bo jasna...«

Uslužbenca je za pripomba razjezila, zato se je še bolj narajal.

»Dajte že vendar nehati z uvodom in povejte na kratko, za kaj gre!«

Stranka je pogledala v tla in tiho izmumljala:

»V takem stanovanju ne moremo več živeti...«

»All ste na prioriteten listi?«

»Saj to sem vam ravno hotel pojasniti...«

»Če niste na listi, je vsako pojasnjevanje odveč.«

Mož je zbral ves pogum in zabrusil uslužbencu v obraz:

»Vi nečloveško ravnete z ljudmi!«

»Kaj ste rekli?« se je razhudil referent in se na pol dvignil za mizo.

Stranka se je ustrašila vzkipecle jeze uslužbenca, zato je hotela popraviti svojo prejšnjo izjavo:

»Morali bi me poslušati!...«

Uslužbenec se ni dal omečiti. Izbruhnil je iz sebe:

»Rekli ste, da nečloveško ravnam z ljudmi! To bomo dali na zapisnik!...«

»Če bi imel staro mamo...«

Ko sem se nekoč po glavni trboveljski cesti vračal domov, sem dohitel mamico s sinkom. Ob njunem čebljanju pa mi je zastal korak. Nalašč ju nisem maral prehiteti, da bi lahko prisluhnil njunemu razgovoru. Beseda je tekla nekako takole:

»Mami, zakaj so nekateri ljudje stari?«

»Mlada žena je osupnila sprično nenavadnega vprašanja, čez čas pa je le odgovorila:

»Mihec, veš, človek je kot cvetica: najprej zraste popek, ta se razoveži, nato ovne in se končno posuši. Vidiš, cvetica oveni in se posuši, človek pa ostari in umre...«

»Pa zakaj ljudje ne živijo večno? Jaz ne bi rad umrl.«

»Vsak mora enkrat umreti, le tisto, kar človek velikega in dobrega naredi za ljudi, nikoli ne umre...«

»Kaj?«

»Neki človek je izumil stroj, s katerim nam je olajšal delo. Spomin na tega človeka, ki je storil toliko dobrega za nas, ne bo nikoli umrl...«

»Mami, če bom imel zelo zelo rad stare ljudi, ali je to tudi nekaj velikega, kar ne bo nikoli umrlo?«

»Da, sinko.«

»Veš, meni je zelo hudo pri srcu, ko vidim, kako se star človek opira ob palice. Če bi imel staro mamo, bi se vedno oprala ob mene in sploh ne bi potrebovala palice...«

Mali deček bo kmalu postal fant. Če bo vedno spoštoval stare ljudi, bo velik človek, vreden življenja.

»Dragi tovariš, kmalu okrevaj!«

Vedno je prihajal med prvimi na občne zborove svojega društva. Tudi tokrat bi bil rad med svojimi znanci. Na občnem zboru. Kako rad bi zapustil tisto belo bolniško posteljo v oddaljenem kraju... Bil je ves na trnju.

Tudi tovariš v starem kraju niso pozabili nanj. Saj so ga poznali. Vedno je sedel tam v kotu dvorane, uprt na svoje težke dlani. Hudo jim je bilo. Sredi občnega zborosa so sklenili, da mu bodo poslali pozdravno pismo.

Ze naslednjega dne je prejel v bolnišnico lepo, obširno pismo o občnem zboru z najboljšimi željami vseh članov društva, da bi čimprej okrevjal. Njegove oči so se orosile.

Spoznanje, da ga niso pozabili niti zdaj, je bilo zanj najdragocenejšo.

Z današnjim dnevom priložnost objavljati stalno rubriko ČLOVEK - ČLOVEKU, v kateri bomo prinašali vse poljudno napisane sestavke o sončnih in senčnih straneh v odnosih med ljudmi. Rubrika ima torej namen, slikati tudi drobne stvari v medsebojnih odnosih, ki odkrivajo bodisi nekaj novega, socialističnega, ali pa opozarjajo na ostanke starega, preživljajo. — Prosim vas, dragi bralec, da sodelujete v tej rubriki in s tem prispevate k večji zanimivosti našega lista. Nova rubrika naj bo torej nadomestilo za Halo 91, ki smo jo ustili zato, da bi v vsebini lista lahko napravili majhno spremembo.

Ko smo pred tednom objavili kratko poročilo našega reporterja o vodnem zakladu pod Kumom, je le-to vzbudilo med našimi bralci vrsto vprašanj. Predvsem: kje je ta jama, kdo jo je prvi odkril, kdo izmed potapljačev se je najprej začel v vodno žrelo in kako bodo Trbovlje prišle do čiste pitne vode, ki je zdaj v Mitovškovi jami pomčena s površinsko. O vsem tem govori današnji prispevek našega sodelavca.

ZADOVOLJSTVO NAD VODO

Nedalek od kraja, kjer se Mitovškov slap z vso silo spusti pod cesto proti Savi, se pri trboveljski ribarnici zarače v breg peš pot, ki drži do samotne Kosmove domačije, zatem pa naprej proti skalnatemu pečevju. Tam, kjer se to najbolj visoko in najbolj navpično vzpne, je skrita v senčnem kotu vdolbina, iz katere priteka zelenkast potok.

»Na cilju smo,« z olajšanjem povedo domačini, ko s številno opremo — s potapljaškimi oblekami, z zračnimi tlačilkami, z obilico nahrbtnikov in cevi — prispemo v ta breg.

Takoj smo z osemčlansko ekipo iz Ljubljane pri jami. Uganki, ki sta se ves čas potli podili po naših glavah o tem, kakšen bo dostop in kakšna bo voda, sta rešeni. Vodja jamarjev je presenečen in zadovoljen. Takšne, tako čudovito čiste in zelene vode že dolgo niso doživeli. Potapljači bodo imeli mnogo lažje delo. Ob takšni vidljivosti je potapljanje užitek.

SAMO LUČ

Pred nekaj dnevi so trboveljski komunalci nad več (tudi do sedem) metrov visoko vodno gladino postavili med zavrtimi skalami lesen previs do prostornejšega lesenega odra nad sedem metrov globoko vodno gladino, kjer skala zapira nadaljnjo pot.

Ob desetih smo na tem odru z napetimi živci sledili poslednjim gibom rok okoli »človeka-zabe« v gumijasti potapljaški obleki. Koliko opravkov! Prekusiti je treba telefon, ki bo najbolj neposredna vez s človekom v vodnih globinah in ekipo, prekusiti je treba tlačilko, ki bo ves čas njegove »vodne pustolovščine« skrbela, da bo imel dovolj zraka, še enkrat je treba pritrčiti vse vezi na obleki, da bi v notranjost ne prodrla voda. Potem je treba navezati na roki še kompas in električno svetilko. Sele nato lahko padejo zadnja navo-

dila, potapljač lahko pljuskne v vodo in se potopi. Nekaj metrov še vidimo njegove obrise, ko se meter za metrom izgublja v vodni prostor. Končno ostane le še luč.

HALO! HALO!

— Halo, Mišo, me razumeš? kriči Gams skozi telefon. — Fantje, zrak! Tlačilka hitreje dela, potapljaču Mišu primanjkuje zraka. — Na odru sedi drug potapljač, da prisikoi na pomoč prvemu ob morebitni nesreči.

Po osmih minutah smo usrlj iznad vodne gladine Miševo marsovsko glavo. Pripoveduje prve vtise izpod vodne gladine.

NEZNANKA POD KUMOM

Njegove besede se čudno lomijo. Na potapljaču je pustil odsev napor, ki ga je preстал pod vodo. Okoli deset metrov globoko je pritisk že zelo velik, zlasti na ušesa.

Popoldne se je potapljač Mišo še enkrat spustil v vodo, da bi preiskal del stene. Nenadoma se je voda zmračila.

»Halo! Mišo!« kliče tovariš pri telefonu.

Spet. Nič.

Končno vendarle. Ko se je dvignil, je povedal, da se je pri eni izmed sten odtrgala skala.

Za Mišo je bil dvakratni spust v vodo dovolj. V njegovo obleko je zlezal Boris. Mišo mu je natančno opisal celoten položaj vodnate špije.

On naj bi tokrat preiskal desno steno. Pri vsej nedeljski akciji je šlo za ugotovitve izvirka talne vode, ki naj bi napajal trboveljski vodovod.

Ko je bil Boris že globoko v vodi, smo prisluhnilli pogovoru po telefonu.

»Boris, se bolj naprej! Ne na dno... pravilna smer, da, to je desna stena, zdaj se spusti do globine sedem metrov... prečni širino od ene do druge stene... ne, na levo... Preiskuj desno steno!«

Po šestih minutah se je prikazal za hip na površje, nato pa se je spet spustil v vodo.

Po telefonu je znova sprejemal navodila: »Zakaj greš v špranjo? To je slabo!«

Potapljaču se zgodi, da včasih izgubi čut za orientacijo.

Se en potapljač se je to popoldne spustil v vodo. Zvečer smo se že v trdi temi znašli zunaj. Lahko rečemo, da njihovi nedeljski spusti niso predstavljali samo dobro mero drznosti. Hkrati so zahtevali tudi velik napor in natančnost pri opazovanju podzemeljske špije pod Kumom. Njihove ugotovitve krajev izvirkov so gospodarske pomembnosti. Trboveljska občina namerava uporabiti to vodo za novi vodovod, ki ga bodo začeli graditi letos. Ker pa je treba talno vodo popolnoma ločiti od površinske, bo treba velikih denarnih sredstev za zgraditev rova s cestne strani pri Savi, po katerem bodo spustili vso površinsko vodo v Savo.

Člani slovenskega društva za raziskavanje jam so tako razrešili uganko, ki dolgo ni dala miru domišljivi ljudj tam okoli. Nekoč se je že zbrala posebna »ekspedicija« trboveljskih »jamarjev« in se odpravila v nekajmetrsko vodno vdolbino z navadnim koritom za parjenje praščev. Spotoma so merili globino. Sedem metrov, deset metrov. Na kraju, kjer so se v nedeljo spuščali v globino potapljači, so se ustavili. Pot jim je zaprla skala. Njihova preko deset metrov pa ni dosegla tal... Razmišljali so o razstrelitvi skale, o novi, veliki podzemeljski dvorani, ki naj bi se skrivala za njo.

Potapljači so ugotovili, da gre le za dolgo, razmeroma ozko špijo, ki je z vseh strani zaprta.

Neznanke pod Kumom ni več.

-jak

KAKO NE BI TEKNILA DOBRA MALICA, SO SE ZASMEJALE DELAVKE IZ HRASTNIŠKE STEKLARNE (Foto: S. Suštar)

PRVI ZASAVSKI ZNANSTVENIK IN PISATELJ

Vače so dale že precej pomembnih kulturnih delavcev. Nekateri od njih so šli v svet in proslavili s svojimi deli rojstni kraj, pa tudi vso našo dolino in celo deželo.

Med prvimi, ki se je uveljavil v znanstvenem svetu, je bil pisatelj in filozof Matija Hvale, ki je bil že pred nastopom prvega slovenskega pisatelja Primoža Trubarja (1508-1586) slaven učenjak, prizadeven vzgojitelj mladine, profesor in celo dekan dunajske univerze.

Rojstno leto filozofa in pisatelja Matije Hvaleta ni ugotovljeno, saj je njegova biografija še precej neraziskana. Doslje Matije Hvaleta še ni prikazal niti Slovenski biografski leksikon. Še največ gradiva je o njem zbrala prof. Alma Sodnik Zupanec.

BISTRI SIN TLAČANA Z LJUBEKA

Hvale se je rodil na Vačah, brčkone je bil sin tlačana bližnje graščine Ljubek, ki je danes v razvalinah. Tiste čase na slovenskem ozemlju ni bilo visjih šol, zato je odšel nadarjeni Matija na študij izven domače dežele. Obstal je na Dunaju, ki je bilo takrat ne samo glavno cesarsko mesto, temveč je imelo vseučilišče že od leta 1365.

PROFESOR ŽE LETA 1500

Matija Hvale je postal na Dunaju leta 1502 — šest let pred Trubarjevimi rojstvom vseučiliški profesor in je poučeval filozofsko-prirodoslovne vede. Bil je magister artistične fakultete. V tistem času, za časa avstrijskega cesarja Maksimilijana, profesorski stan ni imel kaj donosnega zaslužka. Zato je bil Hvale zaposlen tudi pri vodstvu študentskega internata, da si je s tem izboljšal neugodno gnotno stanje, v katerem so takrat morali živeti nekateri univerzitetni predavatelji.

DEKAN DUNAJSKE FILOZOFSKE FAKULTETE

Rojak z Vač je užival v znanstvenem svetu in med predavateljskim zborom dunajske univerze pomemben ugled, zato je bil 12. aprila 1510 izvoljen za dekana filozofske fakultete. Kot dekan je predlagal v posebnem svesku navodila za reformo filozofskega študija, ki ga je nastopil prvenstveno na proučevanje prirode, in ne logike, kakor je bilo v veljavi do takrat.

OB VELIKI KUGI LETA 1510

V času velikega razsajanja kuge — bilo je to leta 1510 — se je spretni Hvale izkazal tudi kot dober organizator. Za svoje dijake je ustanovil poseben

no bolnišnico, kamor so sprejemali za kugo obolele dijake. Ker je delal in ukrepal hitro, je bila ta bolnišnica za nalezljive bolezni odprta že prihodnje leto. S tem svojim dejanjem si je pridobil rojak z Vač mnogo priznanja.

Mož je imel velik smisel za organizirano delo in je bil že tedaj neka predhodnik organiziranega dela z mladino. Čeprav je bil učen mož na visokem znanstvenem položaju, se ni branil in otepal ročnega dela. Ob neki priliki, ko ni dobil pravočasno denarja, da bi osnažil fakultetne učilnice, je sam zbral svoje stanovske tovariše, univerzitetne predavatelje in študente, nato pa so začeli s pospravljanjem šolskega poslopja in so ob tisti priložnosti prebelili še učilnice, da ne bi bil videz šolske stavbe in predavalnic v sramoto predavateljem in dijakom. Ko mu je potekala poslovna doba dekana dunajske filozofske fakultete, je za svoje spretno šolsko in organizacijsko delo prejel od šolskih oblasti pohvalni dekret.

MATIJA HVALE KOT PISATELJ MATTHIAS QUALLE

Filozof in profesor Matija Hvale pa se je uveljavil tudi v širšem znanstvenem svetu z učeno knjigo o filozofiji, ki je izšla leta 1513 in so jo znanstveniki prebrali, da je med najboljšimi filozofskimi deli tedenjih časov in plod dolgoletnega študija. Ta knjiga o problemih filozofije je bila napisana v mestu Hagenuu v Alzaciji pri tiskarju Henriku Granu, založil pa jo je knjižničar Janez Rymman in je danes ve-

lika knjižna redkost. Ljubljanska Narodna in univerzitetna knjižnica ima vendarle dva izvoda. En izvod te knjige imajo v Nacionalni knjižnici na Dunaju, medtem ko je dunajska univerzitetna knjižnica nima.

Matija Hvale se je po običajih tiste dobe podpisoval z latinskimi imenom kot Matthias Qualle ex Watsch Carniolanus, kar pomeni, da se je sam priznaval za rojaka z Vač in po rodu iz kranjske dežele ter se je ponašal kot Kranjec z Vač.

Jože Zupančič

ZA DVIG PRODUKCIJE — REALNO NAGRAJEVANJE

Na konferenci članov Zveze komunistov v hrastniški Steklarni so ocenili celotno delo kolektiva, uspehe in neuspehe v podjetju, mnenje je pa, da so premalo razpravljali o nekem važnem vprašanju, ki danes o njem največ govore — namreč o pravičnem nagrajevanju dela. Važno je, kako se za delo nagradujejo posamezni oddelki v tovarni in posamezna delovna mesta. Na konferenci so mnogo razpravljali o delu v posameznih organizacijah in društvih, ne pa o zgoraj omejenem vprašanju, ki je bistvenega pomena. Ker so člani Zveze komunistov kolektivno odgovorni za politično stanje v delovnem kolektivu, je važno, da povedo svoje mnenje o nagrajevanju dela na sestankih osnovnih organizacij in sestankih po tovarniških oddelkih. Gospodarski uspeh kolektiva določenega podjetja je v mnogočem odvisen od pravičnega nagrajevanja posameznikov.

Delovni kolektiv Steklarne Hrastnik je letošnje leto sprejel na svoje rame velike obveznosti do družbe, namreč da opravi planske naloge svoje tovarne, na drugi strani pa da skonča pri rekonstrukciji Steklarne njeno prvo etapo in da prične obratovati nov oddelk talilne dvorane. — Tov. Klanjšek je opozoril, da bo moral steklarški kolektiv, ki je lansko leto dosegel velike uspehe v proizvodnji, letos izkoristiti vse možnosti na področju varčevanja, prav tako pa je potrebna racionalizacija v proizvodnji. Naloge kolektiva oziroma tovarne glede izvoza steklarskih izdelkov so letošnje leto še enkrat tako velike, kot so bile lani. Treba bo storiti vse, da se sprejete obveze v celoti izvrše.

Razprava in poročila na konferenci pa so negativno ocenila delo sindikalne podružnice v tovarni, saj je bila le-ta aktivna le na področju materialnega oskrbovanja članov — premalo pa je storila za pravilno

tolmačenje in prenašanje sklepov delavskega sveta oziroma upravnega odbora na celotni kolektiv Steklarne. Prav tako je podružnica premalo obravnavala vprašanje nagrajevanja s svojim celotnim članstvom.

Organizacija Zveze komunistov tovarni se je v obdobju od leta 1945 do danes zelo razširila, saj se je število članov, ki jih je bilo tedaj 4, v štiriinajstih letih dvignilo na 160. Samo v zadnjem času je Zveza komunistov sprejela v svoje vrste 54 novih članov, med katerimi je 117 delavcev.

Poudariti je treba, da v Steklarni je treba, da v Steklarni

klarni zelo uspešno delata klub mladih proizvajalcev in mladinska organizacija.

Konferenca je bila na splošno prav uspešna, saj je v razpravi sodelovalo precej članov. — Nadaljnje naloge za delo sta dala sekretar mestnega komiteja Zveze komunistov tov. Marjan Orožen in član okrajnega komiteja Zveze komunistov tovarniš. Fele.

Na sestanku so končno izvolili 11-članski komitej, na kongresu ZKS pa bosta zastopali organizacijo tov. Marija Špergl in tov. Julija Smodič.

R. V.

JAZ, ŠTIPENDIST...

Bojim se, da mi ne boste verjeli: že štiri leta sem na univerzi, ves čas prejemam štipendijo podjetja, pa še sedaj ne vem natančno, s kakšno dejavnostjo se ukvarja moj bodoči kolektiv. Priznam: za to sem tudi sam kriv, zakaj toliko bi pa že moral pokazati zanimanja, da bi zvedel vsaj najosnovnejše stvari o podjetju. Sicer pa mi dovolite, dragi bralec, da v nadaljevanju izpustim vprašanje krivde in se omejim samo na dejstva.

Pred štirimi leti sem pisemno zaprosil za štipendijo. Čez mesec ali dva, ne spominjam se točno, mi je podjetje odgovorilo, da mi je odobrena štipendija v znesku 5.000 dinarjev, samo da moram prej še podpisati pogodbo, priložno obvestilo. Ker ni bilo v pogodbi nič takega, v kar ne bi smel privoliti, sem lepo podpisal dokument in ga vrnil podjetju, seveda z mojo prisrčno zahvalo. Na koncu koncev sem bil hvaležen delovnemu kolektivu, ker je vnesel v pogodbo določilo, da bom moral biti po zaključku študija štiri leta zaposlen v podjetju. Tako mi vsaj v času študija, sem mislil sam pri sebi, ne bo treba živeti v strahu, kam bom šel v službo, ko bom imel diplomu v žepu...

To je pravzaprav vse. Podjetje mi je vsa štiri leta v redu nakazovalo štipendijo, nikdar pa se ni nihče zanimal zame, kako živim, kakšne težave imam pri študiju in podobno. Resnici na ljubo, mene to ni niti preveč motilo, dokler nisem prvič pomislil, da ni več daleč čas, ko bom potikal na vrata podjetja zaradi zaposlitve. Začelo me je skrbeti in nekega dne sem se odločil napisati pismo, da bi zvedel kako in kaj. V odgovoru so mi sporočili, da še ne vedo, kaj bom delal in da bom to zvedel, ko bom nastopil službo. Po pravici povedano, odgovor me je razočaral in mi dal misliti o sebi in štipenditorju.

Sam pri sebi sem razmišljal: podjetje me že štiri leta štipendira, pa še ne vem, kje me bo zaposlilo. Morda me

sploh ne potrebuje? Brčkone je že dobilo pravnika z večjo prakso in jaz si bom lahko svobodno izbral zaposlitev. Ali pa opravlja pravniške posle kdo brez ustreznih izobrazbe in ves trepeta ob misli, da bi ga jaz zamenjal?

Vse je mogoče.

Na univerzi sem slišal mnogo načelnega o delavskem samoupravljanju, kaj več konkretnega o tem pa ne vem. Sploh si ne morem predstavljati dela organov delavskega samoupravljanja v praksi. Le zakaj niso smatrali za potrebno (nisem smatral za potrebno), da bi me kdaj pa kdaj povabili v podjetje, vsaj v času počitnic, da bi se seznanil z življenjem kolektiva? Prepričan sem, da se v tem primeru danes ne bi bal nastopa službe, ker se mi delo v podjetju ne bi zdelo tako tuje in težko. Tudi zastopniki podjetja, ki so čisto prihajali po službenih opravilih v Ljubljano, bi me bili lahko kdaj obiskali, me poučili o problemih podjetja in se pozanimali za moje težave.

Nekatero občine so kdaj pa kdaj organizirale razgovor s štipendisti o gospodarskih in drugih problemih. To je pomagalo, da študenti niso bili tako odtrgani od življenja svoje komune, prek akademskega kluba pa so lahko dali tudi skromen prispevek pri razvijanju političnega, kulturnega in sploh družbenega življenja domačega kraja. Oh, kako lepo bi bilo, če bi bila kaj takega organizirala tudi naša komuna in jaz se danes, ko se pripravim na spopad s praviim življenjem, ne bi počutil tako klavirni!

ŠTIPENDIST

Pripomba uredništva: Avtor pisma »Jaz štipendist...« je uvodoma zapisal, da bo izpustil vprašanje krivde, pa jo je nedvoumno razkril in se tako iznevil sklepu. Njegovo pismo je vsekakor poučno, samo škoda, da ni navedel vsaj občine, če si že ni upal razkriti ime podjetja...

ODKUPUJEMO STARO SREBRO (KOVANCI) PO NAJVIŠJIM DNEVNIM CENAM. ZLATARSTVO Trbovlje

POZIV

Republiški odbor za proslavo 40-letnice KPJ v Sloveniji pripravja skupaj z Zgodovinskim arhivom CK ZKS in Muzejem NO razstavo »40 let obstoja Komunistične partije Jugoslavije« in s tem v zvezi poziva vse tovariše, ki razpolagajo s kakršnimi koli materiali zgodovinske vrednosti iz dobe delovanja Komunistične partije Jugoslavije 1919-1959.

Pododbor za razstavo bo lahko koristno uporablil prav vse, kar se nanaša na delovanje Partije na raznih področjih javnega življenja, to je pisano in tiskano gradivo (zapisniki, pisma, beležke, dopisi, okrožnice, poročila, letaki, brošure, časopisi, revije, knjige — zlasti take z rokopiisnimi pripombami, fotografije, članske izkaznice, propustnice in osebni dokumenti, skice, zemljevidi). Se bolj bo odbor potreboval predmete kot zastave in uniforme raznih društev, žige, razmoževalne aparate in ilegalno literaturo, stanice, torbice in kovčke, predmete, ki so jih ljudje izdelali ali uporabljali v zaporih in internacijah, orožje, opremo iz bunkerjev, bolnišnice in tehnične predmete za maskiranje, predmete za mučnje borce za svobodo, priprave za sabotažo, pisalne stroje, črke in ostale tiskarske pripomočke itd.

Prosimo, da vsak kos, ki ga pošljete, pa naj bo to pian dokument ali predmet, zanesljivo dokumentirate, se pravi, natančno poveste, kdo ga je uporabljal, v kakšne namene, kdaj in druge podrobnosti. Na fotografiji k številkam legalna in ilegalna imena.

Vse, kar želite oddati, pošljite ali prinesite osebno v Zgodovinski arhiv CK ZKS, Ljubljana, Trg revolucije 1.

Materiale odkupujemo ali sprejemamo v posojilo. Odbor jamči za vrnitev izposojenih materialov. Od materialov, ki jih bo možno preslikati, bodo tovariši poleg svojih materialov prejeli še nove kopije z letosnjim povrnitvijo vseh stroškov pošiljanja. Fotografije vrnemo v 14 dneh, ostalo po razstavi.

Materiale pošljite ali pa sporočite naslove, kje se nahajajo, čimprej ali vsaj do 15. aprila 1959 na naslov: Zgodovinski arhiv CK ZKS, Ljubljana, Trg revolucije 1, tel. št. 23-571.

Prosimo tovariše, da se odzovejo temu pozivu in tako prispevajo h kvalitetni naši partijski razstavi in bodočega zveznega revolucije.

Republiški odbor za proslavo 40-letnice KPJ v Sloveniji

REZERVIROANO ZA ŠPORT

Prizor iz črnogorskega celovečnega filma »Krvava sraka«, ki ga je režiral Zorž Skrigin

Pisana stran

Polomil ga je...

Japonski veleposlanik v Parizu je priredil večji sprejem, ki so ga je razen mnogih umetnikov udeležila tudi pevka Yvette Giraud. Za to priložnost si je izmislila nekaj posebnega: na sprejem pri veleposlaniku je prišla v čudovito lepo oblikovanem kimonu, ki ga je kupila, ko je gostovala na Japonskem. Učinek, ki ga je napravila s

istočasno na osem filmskih platen do 14 filmov v glasbeno spremljavo. S kakršnimi občutki zapuščajo gledalci te predstave, si lahko mislite — najbrž z glavobolom.

Fatalna anketa

Znaní Gallupov inštitut v ZDA je napravil med Američani anke, da bi ugotovili, iz kakšnih vzrokov vstajajo možje v pomoč iz svoje postelje. Rezultat tega poizvedovanja je bil naslednji: 12 odstotkov jih odhaja na kopalnice, 9 odstotkov da si potolažijo lačen želodec, 11 odstotkov da pokadijo cigareto — ostalih 68 odstotkov pa jih vstane, da grejo domov...

Postavljen na prvo mesto

Ze dalj časa je sedel v zaporu v Glasgou neki knjigovodja zaradi poverb denarja. Ker se je v ječi spodobno vedel, so mu zaupali mesto v upravljanju ječnice. In tamkaj je kot strokovnjak kaj kmalu ugotovil, da je blaginjak ječnice delal že več let goljufive knjžbe...

Strupen jezik

Zelo strupen jezik ima prav gotovo egiptovski politik Ahmed Kusbar, ki je pred nedavnim rekel: »Angleži jedo pudring samo zaradi tega tako radi, ker se veselo, če se vsaj nekaj trese pred njimi!«

Polyecran — k'no prihodnosti?

Novi sistemi snemanja in predvajanja filmov so v zadnjih letih že tako pogostni, da se zanje skoraj več ne zanimamo, saj so izkušnje pokazale, da so te novosti večinoma muhe enodnevnice. Zanimivo pa je, da so se zadnje čase med iznajditelje na tem področju uvrstili tudi Čehi s svojim »Polyecranom«. Elektronski možgani prenašajo

del, so mu zaupali mesto v upravljanju ječnice. In tamkaj je kot strokovnjak kaj kmalu ugotovil, da je blaginjak ječnice delal že več let goljufive knjžbe...

Navihani šoferji

Pred nedavnim je policija v Kaliforniji napravila na glavnih avtostradi veliko racijo. Lovila je pijane šoferje. Kakor za nalašč pa so se mimo vozili samo trezni šoferji. Policisti so se seveda zelo čudili temu nepričakovanemu dogodku, dokler niso končno odkrili, da je neki hudomušneš kilometer pred njimi ustavljal vse avtomobile ter opozarjal tiste šoferje, ki so bili »dobro volje«, naj se kontroli umaknejo na stransko cesto.

130 ton zemlje naenkrat

Ime »Le Tourneau« se v novem času pojavlja pri velikanskih transportnih strojih za posebne namene. Ta ameriška tovarna je pred nedavnim izdelala 33 m dolgo transportno vozilo, ki je nekakšna kombinacija traktorja z dvema prikolica in bagra, Orjaški Diesel motor poganja električni generator, ki oskrbuje z električnim tokom motorje, ti pa pogonjajo vsako izmed osmih pogonskih koles posebej. To velikansko vozilo upravlja en sam delavec, nagradi in odpelje pa v enem gibu dobrih 130 ton zemlje. — Stroj bodo uporabljali predvsem za gradnje velikih rečnih kanalov in cest.

Prvi mlekovod

Posebna strokovna komisija je pred kratkim določila lokacijo za zgraditev prvega mlekovoda pri nas, ki bo na Tolminskem. Sredstva so že prikrbljena in bodo načrt lahko začel takoj uresničevati. Mlekovod bosta sestavljali dve vzporedni trasi, dolgi skupaj približno 1.300 metrov, ki bosta povezovali planine Zaslač, Kuhinja in Slapnik. Pri planini Kuhinja naj bi zbrali vsak dan približno 2 tisoč litrov mleka.

Leto 1980 bo naša država po številu prebivalcev znatno večja kot danes. V njej bo živelo najmanj 23 milijonov prebivalcev, se pravi okrog pet milijonov več kakor zdaj. Toda prebivalci se bodo po starosti — kot pravi demografi — znatno razločevali od sedanjih. Predvsem bo povprečni Jugoslovčan tedaj nekoliko starejši, ker se bo delež mlajših skrlil, število starejših pa povečalo.

Kompleks manjvrednosti

Dasiravno je bil Bill Dickson iz Hamtona (ZDA) manjši kot njegova žena, je le-ta kakor za nalašč nosila na čevljih visoke pete. Billa je bolel občutek »manjvrednosti« ter je nekega dne ženi odzval na čevljih visoke pete.

Ko sta bila nato na sodišču zaradi ločitve zakona, je žena prišla na obravnavo v čevljih še z višjimi petami ter je tako z »visokega« in smeje se gledala na svojega moža, ki ga je sodnik obsodil za krivega.

Nesreča hišnega posestnika

Ilija Košič iz okolice Stipa se je pred nedavnim odločil, da bo svojo hišo popravil. Bil je za to že skrivni čas, kajti po vseh kotih se je nastanilo silno veliko miši. Ko je mož nameraval drugo jutro nakupiti v mestu ves potrebni material za popravilo hiše, je zvečer pustil pripravljen denar na mizi. No, Iliji ni repati »podnajemniki« pa so bili verjetno ogorčeni nad namerah hišnega posestnika in so mu pomagali ves denar zgrizli. Tako so si malj stanovanski podnajemniki za nekaj časa še ohranili svoj — stanovanski prostor.

Ljubezni do človeka, ki ni imel drugega ko železno voljo in čvrsto vero vase. Človek, ki ni še smel misliti na zakon, vendar človek, ki mu je zaupala in ki je ni še nikoli razočaral. Sedaj je bil uspeh tu, ki mu ga je tako vroče privoščila. Vendar naj Norbert nikar ne misli, da ima do nje kakšne dolžnosti in da ji mora za njeno požrtvovalno delo izreči zahvalo z ljubeznosno izjavo.

Naglo je vstala, segla po svojem poletnem plašču in se oblekla, še preden ji je mogel pomagati. »Cas je, da greva,« je rekla in se plašno nasmehnila. »Lahko noč, Norbert, dobro spite! Samo nekaj ur še, in spet bo nov dan...« »Lahko noč, Kristina...« ji je Norbert odzdravil. Gledal je za njo, ko je odhajala iz laboratorija in občudoval njeno lahko, prožno hojo, na kateri ni bilo opaziti, da je ves dan in vso noč sedela na vrtlem stolcu in delala, delala kot kak možki, v resnici pa je bila očarljivo mlado dekle z vedno svežim obrazom, še vedno prav tako mladostna kot pred letom dni, ko jo je po skončanem univerzitetnem študiju sprejel v službo.

Vrata za njo so se zaprla. In čez nekaj ur bo spet videl njen mladosten obraz, njene vesele oči, kajti kazalo je, da ji nsete nadure, ki jih je prostovoljno delala, sploh ne škodijo. »Kristina!« je zašepetal. Sedaj mu je preostalo le še to, da svojo iznajdbo ugodno proda, toda Norbert je vedel, da to ne bo težko. Mnogo laboratorijev po svetu je delalo ta poskus, njemu pa se je prvemu posrečilo. Za to iznajdbo se bodo trgali, dali mu bodo kak vodilni položaj, morda bo udeležen celo na dobičku... Toda še prej bo vprašal dekle s svetlimi lasmi in bleščočimi očmi, če hoče postati njegova žena. Jutri-še ne. Najprej mora svojo iznajdbo prodati, toda potem, ko bo pogodba podpisana... »Kristina!« je zašepetal. Srečen smehljal mu je igral na lichi.

Matthias Kramer je naslednji dan zaspano mežikal, ko je vstopil v svetel laboratorij. Šel je davno pred polnočno spat, a bil je truden, medtem ko sta oba človeka, ki sta običajno že sedela za svojo delovno mizo, delala vtis, ko da sta celo noč čvrsto spala. Oba pa nista tisto nič počivala niti minuto. Kristina se je doma najprej oprhala z vodo, nato pa legla v posteljo, vendar je kmalu spet vstala, kajti prenemirna je bila, da bi mogla zaspati. Stanovala je v majhni podstrešni sobici, vendar se je v njej počutila zelo dobro. Bil je majhen, a prijeten prostor, ki si ga je udobno uredila. Majhna prha zraven njene sobice in kuhinjski kotiček sta v njej ustvarjala občutek neodvisnosti. Ni prav nič pogrešala velikega stanovanja, ki je v njem živela, dokler niso njeni starši nepričakovano umrli. Ko je tisto jutro šla po treh izhujenih stopenjah v laboratorij in odprla vrata, ji je srce utripalo k opeke kot sicer.

SLOVENSKA CONSKA NOGOMETNA LIGA

KONČNO SE PORAZ

»LJUBLJANA« : RUDAR 1:0 (0:0)

Na težavnem in blatnem igrišču v Šiški je moral Rudar zaradi slabe igre v napadanju prepustiti domačinom obe točki. Kljub temu, da lahko govorimo o slabi formi — kar velja zlasti za napadalno vrsto — pa bi Rudarjevi lahko zmagali. Tako pa...

Obe moštvici prikazali precej slab nogomet, in videti je bilo, da se trudita samo obrambi. Začetek je sicer pripadal domačinom, toda pozneje je prevzel iniciativo Rudar, toda nespretni napadatelci niso znali izkoristiti premoči. Samo enkrat so bila vrata Ljubljancem v resni nevarnosti: krilec »Mrežar« je iz razdalje 25 m silovito streljal, toda odlični listenič je s skrajnim naporom in z mnogo sreče odbil žogo v kot. To pa je bilo tudi vse, kar je bilo na tej tekmi vredno gledati.

Domači so imeli pri streljanju malo več sreče in so takoj v začetku drugega polčasa dosegli edini gol. Kaj več niso mogli, saj je obramba gostov uspešno razdirala napade, zlasti se je izkazal odlični Sorl.

Sodniška trojica je imela slab dan, vendar bi sodnik Lovko iz Postojne lahko vseeno pokazal malo več.

CELJSKO-ZASAVSKA NOGOMETNA LIGA

BREŽICE KREPKO NAPREJ

NK BREŽICE — NK KOVINAR ŠTORE 2:0

Brežiško nogometno moštvo je odigralo tretjo prvenstveno tekmo v nedeljo 29. marca, kjer je zaslužen premagalo Kovinarje iz Štor z 2:0. Tekmo je gledalo več sto ljudi. V prvem polčasu je bilo moštvo NK Brežice zelo aktivno. Dva zadetka sta plod preciznega streljanja v Kovinarjevo svetlišče, katerega obramba je komaj zadrževala močne napade Brežičanov. Ti so tokrat pokazali eno izmed svojih najboljših iger. — V drugem polčasu so nogometniki Kovinarja nekoliko bolj stopili v napad, vendar je bila domača obramba dovolj močna, da je odbila silerni sunek napadnika. Nedeljska igra in zmaga nad gosti daje Brežičanom upanje, da se uvrstje med vodilne klube na lestvici.

Strelca sta bila Marko Zupančič in Božo Šiškovič. Vrataria obeh moštev sta zelo uspešno branila. — Sodni je Heisinger iz Celja.

V nedeljo se bodo nogometaši Brežice srečali z velenskim Rudarjem.

PROLETAREC KANDIDAT ZA PRVO MESTO

V Zagorju sta se v nedeljo srečala domači Proletarec in Bratstvo iz Hrastnika, ki se potegujeta za prvo mesto na lestvici. Ves čas so bili domači igralci boljše moštvo in so srečanje odločili z 2:0 sebi v prid. Zmaga Proletarca je bila zaslužen, zlasti pa je obramba svojo nalogo dobro opravila. Gol za Proletarca je dal gem. S to zmago so se zagorski nogometaši povzpeli na prvo mesto tabele.

V predtekmi so mladinci Proletarca premagali svoje sovratnike hrastniškega Bratstva s 6:1.

RUDAR (Hrastnik) : PARTIZAN (Konjice) 5:1 (3:1)

V 3. kolu spomladanskega prvenstva CZL se je hrastniški Rudar srečal na domačem igrišču s Partizanom iz Slov. Konjic ter ga premagal s 5:1. V prvih dveh kolu, ko je hrastniški Rudar obakrat gostoval zunaj, je v Velenju izgubil tekmo s 5:2, v Celju pa je v istoimenskim nogometnim klubom igral neodločeno 2:2.

Igra, ki jo je v nedeljo prikazal proti gostom, je sicer zadovoljila množično gledalce. Z malo več sreče bi bil rezultat za domače lahko še večji.

Gole so dosegli: Milnovič 2, Zorčič, Vrtičnik in Kožole pa po 1.

KOSARKA — NEUSPEH

»MARIBOR« — RUDAR 70:51 (35:24)

Ligaška ekipa je v pripravi za novo sezono v republiški ligi odigrala prijateljsko tekmo z »Mariborom« v Mariboru. Kljub porazu pa so fantje zlasti v drugem polčasu zelo dobro igrali. Šele nekaj minut pred koncem tekme so Rudarjevcem poše moči, kar so domači izkoristili. — To je bila zagotovo prva tekma, ki so jo fantje odigrali zunaj in zato tudi niso še primerno pripravljeni. Če pa upoštevamo še to, da je skozi vso tekmo igrala prva petorka, lahko rečemo, da so se fantje uspešno upirali rutiniranim Mariborčanom. — Največ košev za Rudarja je dosegel Jelen, in to 26. Polničnik 17, Murn 3, Pikel 3, Vrt 2, Lehinger 0. Pri »Mariboru« sta bila najuspešnejša Kropce z 22 in Potrc s 17 koši.

KOSARKA NA GIMNAZIJI

KOŠARKARSKI TURNIR V POČASTITEV 46. OBLETNICE KPJ

V sredo 25. marca in v nedeljo 29. marca so v telovadnici TVD Partizana v Trbovljah odigrali v počastitev 46-letnice ustanovitve KPJ dve košarkarski tekmi.

GIMNAZIJA : RUDARSKA SOLA 94:31

Gimnazijci so zalrgali zelo dobro in so si že v prvih minutah zagotovili zmago. V drugem polčasu pa so popolnoma nadigrali rudarje. Tekmo sta sodila Polničnik in Vrt zelo dobro.

GIMNAZIJA : EKONOMSKA SOLA 99: 25

Tudi v tej tekmi je bila Gimnazija gospodar terena in bil z malo več prispevnosti in s požrtvovalnostjo lahko dosegla še boljši rezultat, zlasti proti koncu igre. Najuspešnejša gimnazijca sta bila Regančič in Stajerič, ki je dosegel 6 točk. — Sodni je znal kosar Rudarja Tauzel, ki je trenutno na vojaškem dopustu, z majhnimi napakami.

Take tekme je treba pohvaliti, zlasti se zato, ker se s tem združuje mladina vseh šol v trboveljski dolini. —rek

ODLIČNO — MLADI SMUČARJI!

Ob koncu letošnje skromne smučarske sezone smo doživeli še nadvse prijetno presenečenje. Sedem mladincev iz trboveljske doline se je udeležilo veleslalomna na Zelenci, ki je veljal za republiško prvenstvo in obenem tudi za Majnikov in Bračičev memorial, za katerega lahko tekmujejo samo smučarji-planinci.

Uspeh, ki so ga na tem tekmovalnem dosegli mladi smučarji, je res edinstven v zgodovini revirske smučarje. Vse doslej so boljša mesta pobrali gorenski smučarji. Tokrat pa so se izkazali Korušič in Stajerič, ki so pokazali velik napredek, in da so bili samo enakovredni, temveč so posamezni smučarji tudi prekalili gorenske »ase« (od katerih je manjkali samo poznani Kljnar).

Našim tekmovalcem za odlično vožnjo iskrene čestitke, zlasti pa Dolanec, ki je osvojil kar dva pokala, in sicer za prvo mesto za memorial in drugo mesto v republiški konkurenci, in pa Ačkun za 3. mesto, za katero je Trboveljčanom prinesel prvi pokal iz republiškega prvenstva.

Tudi ostali so se odlično odrezali, še posebno razveseljivo je to, da sta pionirja Malavaj in Zupan v mladinski konkurenci pristala na 24. oziroma 32. mestu ter z zapustila za seboj nekateri poznamo starejši tekmovalce. Mal Zupan je navdušil navzoče s svojo elegantno in mirno vožnjo, žal pa je pri zadnjih vratih padel in tako zapravlil še boljše mesto.

Rezultati: 1. Navodnik (Mežice) 0:27,3; 2. Dolanec (Kum-Trbovlje) 0:28,1; 3. Ačkun (Trbovlje) 0:28,2; (17. Gonič, 29. Glavač, 25. Mrzel, 29. Malavaj, 32. Zupan).

Torej izmed 72 tekmovalcev iz vse Slovenije so naši dosegli res lepe uspehe, zato ne moremo zapisati drugega kot — odlično!

JUGOSLAVIJA 1980

Leto 1980 bo naša država po številu prebivalcev znatno večja kot danes. V njej bo živelo najmanj 23 milijonov prebivalcev, se pravi okrog pet milijonov več kakor zdaj. Toda prebivalci se bodo po starosti — kot pravi demografi — znatno razločevali od sedanjih. Predvsem bo povprečni Jugoslovčan tedaj nekoliko starejši, ker se bo delež mlajših skrlil, število starejših pa povečalo.

Tako so izračunali, da se bo v letih 1960 do 1980 število otrok do 14 let povečalo za 600.000, za poslenih ljudi, se pravi tistih, ki so stari 15 do 65 let, pa za 3.240.000 več, ljudi nad 65 let, pa bo takrat za 600 tisoč več. Po

temtakem bo imela naša država mnogo več delovnih rok kot zdaj, to okoliščino pa imajo ekonomisti za zelo ugodno znamenje za svoje kolege in gospodarske planerje v letu 1980.

Tisto leto bodo prvič v zgodovini ženske v manjšini. Zadnji dve vojni sta namreč močno razredčili število moških prebivalcev. Tako je leta 1948 na tisoč moških prišlo 1089 žensk. V zadnjih povojnih letih postaja to razmerje počasi normalno: demografi računajo, da bo prihodnje leto na tisoč moških prišlo 1042 žensk, a leta 1980 samo še — 994.

Prav tako pomembne spremembe bodo nastale tudi pri se-

stavil zaposlenega prebivalstva predvsem kar zadeva razmerje med dvema velikima skupinama državljanov — kmetovalci in nekmetovalci. Po prvi svetovni vojni se je v naši državi okrog 85 odstotkov prebivalcev ukvarjalo s kmetijstvom. Leta 1957 je bilo kmetovalcev v Jugoslaviji okrog 60 odstotkov. Z nadaljnjo mehanizacijo kmetijstva se bo število kmetovalcev še zmanjšalo. Predvideno bo namesto pet milijonov kmetovalcev, kot jih je bilo pred dvema letoma, leta 1980 samo 4,5 milijona, medtem ko se bo število ljudi v drugih poklikih povečalo ob 3,2 na 6,7 milijona. Tako bo Jugoslavija leta 1980 glede poklične sestave

prebivalstva dosegla raven, na kateri je zdaj njena najbolj razvita republika — Slovenija, kakor tudi večina razvitih evropskih držav.

Dvanajstkrat poročen

Idič Metali, 24-letni delavec iz Bujanovca, se je dvanajstkrat poročil. Iz Bujanovca je vzel štiri žene, iz Leskovca tri, iz Velikog Trnovca tri in iz Surdulice in Popovca po eno. Dvanajstič se je oženil z Nušo iz Bojanovca, ki mu je rodila tudi hčer. Sporočajo, da živi z njo zelo srečno in da ne misli na skorajšnjo razpoko.

ROMAN V NADALJEVANJIH

MED DVEMA ŽENAMA

Končno — Nobert na to ni niti računal — je bil uspeh nj. In Kristina je bila tista, ki mu je to povedala.

»Norbert!« je vzkliknila in s prstom pokazala na reagenčno cevko, ki je barvo spremenila. »Poglejte, zd se mi...«

Mož si je obrisal pot s čela, ki ga je naenkrat zalil. »Poskus morava ponoviti!« je rekel s hripavim glasom. Ponovila sta ga, uspeh pa je bil spet enak. Seveda je bilo še prezigodaj, da bi se veselila, vsekakor so bili prvi oprilemljivi rezultati po dolgih mesecih tu. Nič čudnega, če je Norbert vzdignil Kristino s stola, jo objel in se z njo nekajkrat zavrtel. »Kristina, kaj če je le res!« je kriknil, ko se je dekle rahlo izmuznilo iz njegovega objema. »Moj bog, če je le res...«

Tisto noč je luč v laboratoriju gorela še dolgo. Oba človeka sta z napetim obrazom sedela drug ob drugem in ponavljala poskus, a vedno znova ugotovila, da se reakcija tekočine ni spremenila.

»Zmagala sva!« Solze so zalile Kristino, ko je gledala v njegov truden, a vendar napet obraz.

»Za vse se moram zahvaliti vam, Kristina!« je rekel Norbert resno in jo prijel za roke, ki so bile od kislin vse tmarogaste. »Ce ne bi bilo vas, bi s poskusi že davno nehali. Vi ste bili tisti dobri angel, ki me je vodil, vi ste mi vlivali moč, da nisem obupal...«

Umolknil je. Hotel ji je še nekaj reči, toda dekle ga je prestrašeno pogledala, če bo nadaljeval. Videla je njegov presrečen obraz in sedaj ji bo morda nekaj rekel, česar se bo jutri kesal.

Sedaj ji bo morda povedal, da jo ljubi!

Da, nebesko lepo bi bilo, če bi ji to priznal, kajti Kristina ga je ljubila in se je tega čustva, ko se ga je prvokrat zavedla, globoko prestrašila.

Norbert, ki je prišel nekaj minut pred njo semkaj, se je ravnokar oblačil v svoj delovni plašč in se ji tako toplo nasmehnil, da je bila Kristina presrečna.

»Konkurenca bo divjala,« ji je Norbert dejal dobre volje, ko ji je pomagal oblačiti njen delovni plašč. »Midva sva prva, Kristina...«

Njegova roka je drsela z njene rame po roki, vendar jo je hitro umaknil. Bilo je še prezigodaj, da bi dekle navezalo nase. Hotel je stopiti pred njo kot mož, ki ji lahko nekaj nudi, ki je bo vreden.

»Danes bom serijo poskusov prepisal na liste, jutri popoldne pa bom poskusil dokumentirati.«

Mathias ni vedel niti trohice od vsega, kar se je prejšnje noči dogodilo. Z godrnjavim obrazom je oblekel svoj beli plašč in začel delati.

Vsi trije so delali v prostornem laboratoriju molče. Mathias je zmagjeval z glavo, ko je Norbert sredi popoldneva pričel zvižgati neko najnovjšo popevko.

Norbert je upal, da bo svoje zapiske sklonil še v teku dneva, vendar se je spet znočil, preden je popisane liste lahko vtaknil v kuverto.

Zalepil je zavitek, ga z roko tehtal in se v Kristini smehljal. »Ta zavitek je vreden celog premoženja,« je dejal. »Radoveden sem, koliko mi bodo dali za to.«

»Več kot pol milijona mark prav gotovo,« je rekla Kristina s prepričanim glasom. Norbert je sicer skeptično zmagjeval z glavo, vedel pa je, da ima dekle prav.

To, kar sta iznašla, je bilo, res vredno premoženja in pol milijona ni bilo niti preveč.

»Za danes je prepozno. Jutri zjutraj pa bom poskusil govoriti s kakim vodilnim gospodom firme I. G.-Farben. Skoda, da nimamo tu pravega trestorja...« je pripomnil, ko je držal zavitek z dokumenti v roki in pre-mišljeval, kje naj papirje shrani.

»Nihae razen naju ne ve, kaj je v zavitku,« je rekla Kristina brezskrbno.

»Papirje bom enostavno zaklenil v predal svoje mize,« se je odločil Norbert. Kristina je gledala, kako je zavitek položil v miznico, jo zaprl, potem pa skrbno zaklenil.

»Toda nocojšnji večer morava še praznovati,« je menil nato in stopil h Kristini.

»Vas smem povabiti, spoštovana gospodična, da spijete z ubogim kemikom steklenico dobrega vina?« je vprašal prešerno.

Vendar je dekle povabilo odklonilo.

Kristini je bilo zelo žal, da je morala prošnjo odbiti, toda za nocoj ji je napovedala obisk neka njena prijateljica, in ko sta se obe zmenili za zvečer, Kristina ni mogla vedeti, da jo bo predstojnik povabil s seboj.

Norbertov obraz se je zmrčal. Bil je užaljen in Kristina se je že pokesala, da ni našla kakega tehtnejšega opravičila kot je bil njen dogovor s prijateljico. A bilo je že prepozno. Razen tega pa je bila silno utrujena, saj prejšnjo noč ni spala niti minute.

(Dalje prihodnjič)